

YAYIM KAVRAMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

İnsanların yaklaşık 10 000 yıldır bitkisel ve hayvansal üretimde buldukları bilinmektedir. Bu süre boyunca insanların sürekli olarak yeni teknolojiler geliştirmiş, sonuçlarının değerlendirmiş ve öğrendiklerini toplumun diğer bireyleri ile paylaşmışlardır. Bu paylaşım sözlü iletişim ve uygulamalı gösterim yöntemleri ile gerçekleşirken yazının icat edilmesi ile daha kalıcı bir yapıya kavuşmuştur. Antik Mısır, Mezopotamya ve Çin'deki tarımsal uygulamalar hakkında 3000 yıl öncesine ait belgeler bulunmaktadır. (Trager,1996)

İlk yayım faaliyetinin ilk olarak nerede ve kimin tarafından gerçekleştirildiği bilinmemektedir. Ancak Çinli devlet yöneticilerinin 2000 yıl önce tarımsal üretime ait pratik bilgileri derleyip yazılı hale getirdikleri ve çiftçilere ulaştırdıkları bilinmektedir. Örneğin M.Ö 800' lü yıllarda, Zhou Hanedanı döneminde çiftçilere ekim nöbeti ve drenaj konularında eğitim verilmiştir. Aynı dönemde, çiftçilere, alet ve ekipmanlar kiralanmış, tahıl depoları inşa edilmiş ve açlık dönemlerinde buralarda depolanan ürünler bedava dağıtılmıştır. (Trager,1996)

Modern yayım hizmetinin ortaya çıkışına neden olan olay 19. yüzyılın ortasında İrlanda'da yaşanan açlık felaketidir. 1845-1851 yılları arasında, İrlanda'da patates üretim miktarı bir mantar hastalığı nedeniyle birdenbire büyük bir açlık ortaya çıktı. Bu durum karşısında hükümet “uygulama eğitmenlerini” (practical instructors) kırsal alanda dolaşarak çiftçilere alternatif ürünlerin nasıl yetiştirileceğini öğretme görevini verdi. Bu uygulama Almanya tarafından da benimsendi ve kendi “gezici eğitmenler” sistemini oluşturdular. 19. yüzyılın sonuna kadar bu uygulama Danimarka, Hollanda, İtalya ve Fransa'ya kadar yayıldı. (Jones ve . and Garforth, 1997)

“Üniversite Yayımı” kavramı (university extension) ilk kez 1867 yılında Cambridge ve Oxford üniversiteleri tarafından, üniversite kampüsü dışında yapılan eğitim çalışmalarının karşılığı olarak kullanılmıştır. Üniversite dışında gerçekleştirilen ilk eğitim çalışmaları tarım dışı konularda gerçekleştirilmiştir. 20. yüzyılın başında ABD'de kolejlerin tarım fuarlarında demonstrasyonlar düzenleyip çiftçi kulüpleri üyelerine eğitim vermeye başlamaları ile birlikte günümüzdeki anlamıyla “yayım hizmeti” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. (Jones ve Garforth, 1997)

“Yayım” (extension) kelimesi ilk kez, 19. yüzyılın ikinci yarısında, İngiltere'de yetişkin eğitimi programları anlamında kullanılmıştır. Bu programlar, üniversitede yapılan çalışmaların sonuçlarının kampüs dışındaki, komşu bölgelerde yaşayanlara iletilmesi, yaygınlaştırılmasını sağlayan programlardır. Yayım terimi daha sonra ABD'de de benimsenen bir terim olurken, 20. yüzyılın başında İngiltere'de “Yayım” Terimi yerine “Danışmanlık Hizmeti”(Advisory Service) terimi kullanılmaya başlanmıştır. Dünyanın farklı bölgelerinde, aynı veya benzer anlamda kullanılan çok sayıda kelime kullanılmaktadır. (Jones ve . and Garforth, 1997)

- **Arapça:** Al-Ershad (“Rehberlik”)
- **Hollanda:** Voorlichting (“Yolu aydınlatmak”)
- **Almanca:** Beratung (“Danışmanlık işi)advisory work”)
- **Fransızca:** Vulgarisation (“Yaygınlaştırmak”)
- **İspanyolca:** Capacitación (“Eğitim” "Kapasite Oluşturma")
- **Thai, Lao:** Song-Suem (“Desteklemek”)
- **Pers:** Tarvij & Gostareh (“Desteklemek ve Yaymak”) (Swanson 2008)

Dünya'da pek çok ülkede, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, tarımsal kalkınma hükümetlerin önemli görevlerinden biridir. Tarımsal kalkınma ise üretim kaynaklarının verimli ve etkin kullanımını gerektirmektedir. Arazi (doğal kaynaklar), insangücü (işgücü ve müteşebbis) ve sermaye olarak klasik biçimde sınıflandırılan üretim faktörleri arasında en önemlisi insandır. (Cinemre v.d. 1995) Tarımsal gelişmenin odağında daima insanın bilgiyi geliştirme, işleme, yayma, paylaşma ve kullanımındaki etkinliği vardır. Bugün tarım, bilgiye dayalı niteliğini giderek artırmakta, insanın yalnız çevre koşullarına değil, doğrudan biyolojik materyale müdahalesini de kapsamına almaya çalışmaktadır. Artık bilginin temel kaynağı çiftçinin tarlası değil, profesyonel araştırmacıların yürüttüğü bilimsel çalışmalarıdır. Tarımla ilgili bilgilerin çiftçilere iletilmesi ve öğretilmesi için çok sayıdaki ve kademedeki örgün eğitim kurumları yanında , çok geniş yaygın eğitim, bilgilendirme, danışmanlık hizmetleri yürütülmektedir (Taluğ 1994).

Tarımsal yayım; kırsal alanda yaşayan halkın yaşam kalitelerinin yükseltilmesinde yararlı olacak bilgileri insanlara iletme ve bunları kendi yaşamlarında etkili biçimde kullanabilmeleri için gerekli olan bilgi, tutum ve becerileri kazanmalarına yardımcı olmayı amaçlayan okul dışı bir eğitim sistemi veya eğitimsel süreçtir.

Bazıları tarımsal yayımı, teknoloji terimi ile eşdeğer tutma, aynı görme eğilimindedir. Bu doğru değildir, çünkü teknoloji transferi, girdi temini ve diğer tarımsal hizmetleri de kapsar. Bunun yanı sıra, yayım çiftçilere işletmecilik karar-verme becerilerini de öğretme gereksinmesini duyar, yeni teknoloji ortaya çıktıkça çiftçilerin işletmecilik ve karar verme beceri ve bilgilerine olan gereksinmeleri (talebi) daha da artmaktadır. Yayım eğitimi ile çiftçinin; kendi sorunlarını algılayabilmesi , alternatif çözüm seçeneklerinden kendi koşullarına uygun olanı seçmesi ve en sonunda da sorun çözme becerisi geliştirilmeye çalışılmaktadır. Yayım eğitiminin bu değişen rolü; yayım elemanının salt bilgi transferini yerine getiren kişi konumundan, kırsal nüfus ile etkin bir öğrenme / öğretme ortamını oluşturan kişi konumuna getirmektedir. (Özkaya 1996).

Tarımsal yayım, evrensel düzeyde incelendiğinde, bu hizmetin hem kamu ve hem de özel kesim tarafından yürütülmekte olduğu görülse de; tarımsal yayım örgütlerinin genellikle kamu kurumları

niteliğinde oldukları, başka bir anlatımla yayım hizmetlerinin genellikle kamu kesimince örgütlendirildiği ve yürütüldüğü söylenebilir.

Yayım, ya da bazen denildiği gibi okul dışı eğitim, halk sağlığı, aile planlaması veya toplum kalkınması gibi tarım dışı alanlarda da etkin bir araç olarak kullanılabilir. Başka bir anlatımla; farklı insan gruplarına farklı mesajlarla ulaşmada değişik organizasyonlar yayımı başarılı bir biçimde kullanılabilir.

Tarımsal yayım temelde bir eğitim faaliyetidir. Tarımsal yayım hizmeti kırsal nüfusun bilgi, deneyim, uygulama ve tutumları üzerinde değişiklik yaratmayı amaçlayan bir eğitim faaliyetidir (Watts 1984). Yayım eğitiminde en önemli amaç davranış değişikliği yaratmaktır. Üreticilerin kendi yaşamlarında etkin biçimde kullanabilecekleri yararlı bilgi ve tekniklerin üreticilere iletilmesi ancak bu bilginin uygulamaya dönüşmesi ile anlam kazanacaktır.

Okul dışı bir eğitim hizmeti olan tarımsal yayımın temel olarak iki boyutu vardır. Bunlar;

- İletişim boyutu

- Eğitim boyutu'dur.